

POSTANOWIENIE

Dnia 22 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wiak

SSN Paweł Czubik

w sprawie ze skargi M. J.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w W.

w sprawie o sygn. akt I NWW 25/21,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 22 września 2021 r.

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

M. J., reprezentowany przez r.pr. R. J., wniósł skargę na naruszenie jego prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, domagając się stwierdzenia przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. akt I NWW 25/21, zainicjowanego wnioskiem o wyłączenie sędziów Sądu Okręgowego w K. w sprawie III S [...]. Skarżący wniósł nadto o zasądzenie od organu na rzecz strony kwoty jaką Sąd Najwyższy uzna za uzasadnioną w celach prewencyjnych, lecz nie mniejszej niż 2 000 zł.

W skardze złożono również wniosek „o zwolnienie strony od kosztu postępowania”, gdyż Skarżący pozbawiony jest wszelkich dochodów i nie jest w stanie uiścić opłaty.

Zdaniem Skarżącego, „Sąd Najwyższy pozostaje w niczym nieuzasadnionej zwłoce w rozpoznaniu zgodnie z prawem środka procesowego w sposób zgodny

z prawem EU”, bowiem wydanie „postanowienia” z dnia 12 maja 2021 r. sygn. akt I NWW 25/21 było bezskuteczne i nie zakończyło postępowania. Jak wskazał Skarżący, sędzia orzekający w sprawie I NWW 25/21 został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Jego zdaniem, z definicji uniemożliwia to uznanie, że skład wyznaczony do rozpoznania sprawy jest prawidłowy i zgodny z prawem. Jak dalej wskazał, osoba wydająca postanowienie z dnia 12 maja 2021 r. nie jest powołana na stanowisko sędziego. Wydane przez nią orzeczenie z mocy prawa jest nieważne jako wydane przez osobę nieuprawnioną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest niedopuszczalna, gdyż powód kwestionuje w niej rozpoznanie bez nieuzasadnionej zwłoki postępowania w przedmiocie wyłączenia sędziów (I NWW 25/21), które ma charakter incydentalny (uboczny) wobec postępowania co do istoty sprawy z powództwa M. J. przeciwko S. M. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, toczącego się przed Sądem Okręgowym w K. (III S [...]).

Taka skarga w świetle przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75 z późn. zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość), jest niedopuszczalna. W myśl art. 5 ust. 1 tej ustawy, skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość, wnosi się w toku postępowania w sprawie. Przez "tok postępowania w sprawie" w znaczeniu przyjętym w art. 2 ust. 1 i art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, należy zaś rozumieć "postępowanie co do istoty sprawy" ("rozpoznanie sprawy co do istoty"; art. 12 ust. 3 i art. 16 ustawy o skardze na przewlekłość), a nie postępowanie z wniosku o wyłączenie sędziego, jako incydentalne (uboczne) postępowanie, którego bieg nie powoduje "przejęcia" rozpoznania istoty sprawy do sądu wyższej instancji. Przepisy ustawy o skardze na przewlekłość nie przewidują odrębnej skargi na przewlekłość postępowania

incydentalnego. Oznacza to, że niedopuszczalna jest skarga na przewlekłość postępowania z wniosku o wyłączenie sędziego jako incydentalnego w cywilnym postępowaniu rozpoznawczym co do istoty sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 listopada 2014 r., III SPP 227/14). W rozpoznawanym przypadku wniesienie przez powoda pismem z 10 stycznia 2021 r. wniosku o wyłączenie sędziów nie spowodowało przeniesienia do Sądu Najwyższego rozpoznania "istoty sprawy" z powództwa M. J. przeciwko S. M. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, toczącego się przed Sądem Okręgowym w K. (III S [...]).

Jak już wyżej podniesiono, wedle art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość w myśl którego, skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, wnosi się „w toku postępowania w sprawie”. *A contrario* oznacza to, że skarga nie jest dopuszczalna „poza tokiem” postępowania, w szczególności po jego zakończeniu albo wówczas, gdy postępowanie co do *meritum* sprawy w ogóle się nie toczyło (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lipca 2013 r., KSP 5/13, LEX nr 1341285). Postępowanie skargowe ma charakter „wpadkowy” w stosunku do postępowania głównego, wobec czego nie może być prowadzone ani przed jego wszczęciem, ani po jego zakończeniu. Skarga na przewlekłość postępowania jest bowiem środkiem prawnym wymuszającym rozpoznanie sprawy przez sąd, a więc spełnia swoją rolę jedynie wtedy, gdy zostanie wniesiona w toku postępowania. Postępowanie w sprawie sądowej trwa zaś (jest w toku) dopóty, dopóki nie dojdzie do wydania w sprawie prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie. Złożenie przez stronę takiej skargi już po zakończeniu postępowania jest więc bezprzedmiotowe.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że ponieważ skarga na przewlekłość postępowania może być wniesiona jedynie w toku postępowania (a więc do czasu zakończenia postępowania co do istoty sprawy), to późniejsze jej wniesienie jest niedopuszczalne, co prowadzi do odrzucenia tego środka prawnego przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o postępowaniu zażaleniowym obowiązujących w postępowaniu, którego skarga dotyczy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 lipca 2005 r., III SPP 127/05, PiZS 2005, nr 11, s. 25; z 19 stycznia 2006 r., III SPP 162/05, LEX nr 439157; z 21 września

2010 r., III SPP 19/10, LEX nr 667498; z 7 sierpnia 2014 r., III SPP 204/14, OSNP 2016, nr 7, poz. 95).

W rozpoznawanej sprawie skarga na przewlekłość została złożona pismem z 4 czerwca 2021 r. (data nadania w urzędzie pocztowym), a zatem już po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie o sygn. akt I NWW 25/21, którego dotyczy skarga na przewlekłość. Postanowienie Sądu Najwyższego kończące postępowanie w sprawie o sygn. akt I NWW 25/21, zapadło bowiem w dniu 12 maja 2021 r.

Powyższe oznacza, że niedopuszczalne było złożenie skargi na przewlekłość dotyczącej przebiegu prawomocnie zakończonego postępowania w sprawie o sygn. akt I NWW 25/21 i skarga taka powinna zostać odrzucona.

Odnosząc się do twierdzeń Skarżącego dotyczących nienależytej obsady sądu orzekającego w sprawie I NWW 25/21, wskazać należy znane już Skarżącemu okoliczności. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, orzekł, że powoływana w skardze na przewlekłość uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7), zgodnie z którą sądy powszechne, wojskowe i Sąd Najwyższy mogą kontrolować i ograniczać prawo sędziego do orzekania wyłącznie w oparciu o fakt powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek KRS, której członkowie będący sędziami zostali wybrani przez Sejm, a nie przez gremia sędziowskie, jest niezgodna z: a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, Nr 90, poz. 864/30 ze zm.), c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284 ze zm.).

Również z postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 21 kwietnia 2020 r., Kpt 1/20 wynika, że Sąd Najwyższy - również w związku z orzeczeniem sądu międzynarodowego - nie ma kompetencji do dokonywania prawotwórczej wykładni przepisów prawa, prowadzącej do zmiany stanu normatywnego w sferze ustroju i organizacji wymiaru sprawiedliwości, dokonywanej w drodze uchwały, o której

mowa w art. 83 § 1 u.SN a dokonywanie zmiany w tym zakresie należy do wyłącznej kompetencji ustawodawcy. Ponadto, Trybunał Konstytucyjny potwierdził, iż powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa osobiście, definitywnie, bez udziału i ingerencji Sądu Najwyższego, który nie ma kompetencji do sprawowania nadzoru nad wykonywaniem przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej jego uprawnień w tym dokonywania wiążącej wykładni przepisów prowadzącej do określenia warunków skuteczności wykonywania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tej kompetencji.

Należy mieć na uwadze, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 Konstytucji RP).

Także Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 8 stycznia 2020 r., podkreślił, że badanie ważności lub skuteczności aktu ustrojowego Prezydenta RP powołania sędziego oraz wynikającego z niego stosunku ustrojowego łączącego sędziego z Rzeczpospolitą Polską przez Prezydenta RP - odrębnego od stosunku służbowego - nie jest dopuszczalne w jakimkolwiek postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym (...). Nie jest w szczególności dopuszczalne ustalenie istnienia albo nieistnienia tego stosunku na drodze sądowej (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2009 r., I CSK 16/09)." (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2020 r., I NOZP 3/19, pkt 32).

Podkreślić jednocześnie należy, że stanowisko to nie jest bynajmniej nowością w polskim porządku prawnym. Trybunał Konstytucyjny, w odniesieniu do innej prerogatywy Prezydenta RP (powoływania Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego) stwierdził, że tego typu kompetencja głowy państwa (prerogatywa) „nie podlega kontroli innych organów” w szczególności zaś „nie może być przedmiotem kontroli w postępowaniu cywilnym”. (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 września 2017 r., K 10/17, OTK-A 2017, poz. 64, pkt. 3.1 i 3.2. Podobnie w zdaniu odrębnym do tego wyroku sędzia L. Kieres, pkt. 2.2).

Ustrojowe racje takiego stanowiska zostały wyłożone klarownie w uchwale podjętej przez pełen skład Sądu Najwyższego w dniu 28 stycznia 2014 r., BSA I-4110-4-4/13 (OSNC 2014, nr 5, poz. 49), w której podkreślono, że fakt

mianowania sędziego w drodze wykonywania prerogatywy Prezydenta RP wzmacnia gwarancje apolityczności tej decyzji, zaś „Prezydent, uosabiający najwyższą godność państwową i majestat Rzeczypospolitej, udzielając władzy sądowniczej sędziemu legitymizuje ją w imieniu narodu (art. 4 ust. 1 Konstytucji), przez który został wybrany” (pkt. VI.). Tym samym, decydujące znaczenie dla skuteczności powierzenia wskazanej w konstytucyjnie przewidzianym trybie osobie władzy sądenia w akcie powołania na urząd sędziego ma demokratyczna legitymacja osoby dokonującej tego aktu, uzyskana w bezpośrednich wyborach na urząd Prezydenta RP. Biorąc to pod uwagę, oczywistym jest, że dokonany przez głowę państwa akt powołania na urząd sędziego stanowi manifestację suwerennej władzy Rzeczypospolitej i tym samym nie może podlegać prawnej kontroli w jakimkolwiek postępowaniu, przed jakimkolwiek organem. W tej sytuacji oczywisty jest brak jakiegokolwiek trybu, w szczególności zaś brak drogi sądowej (zob. przywoływane już postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2009 r., I CSK 16/09), w ramach którego można byłoby badać poprawność lub skuteczność prezydenckiego aktu powołania na urząd sędziego.

Brak drogi sądowej w odniesieniu do postanowień Prezydenta RP o powołaniu na urząd sędziego jednoznacznie wynika też z konsekwentnego orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego, który podsumowując swoje orzecznictwo w tym obszarze stwierdził jednoznacznie, że „[d]ziałania podejmowane przez Prezydenta w ramach kompetencji wynikających z art. 179 Konstytucji RP nie mogą być więc zaskarżone do sądu administracyjnego (zob. postanowienie NSA z 7 grudnia 2017 r., I OSK 857/17 oraz powołane tam orzecznictwo i doktryna).

Ustosunkowując się zaś do wniosku o zwolnienie z opłaty od skargi, wskazać należy na art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość zgodnie z, którym uwzględniając lub odrzucając skargę, sąd z urzędu zwraca uiszczoną od niej opłatę. Wobec powyższego brak jest podstaw do rozpoznania przedmiotowego wniosku.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, orzekł jak w sentencji.

